

กระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตของ
องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว*

กัตัญญู แก้วหานาม**

พิมพ์ลิขิต แก้วหานาม***

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์แบบยั้งลึก สทนากลุ่ม และการศึกษาเอกสารผลการศึกษาพบว่า กระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาวจะมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกัน และส่วนที่แตกต่างกัน โดยในส่วนที่คล้ายคลึงกันนั้น พบว่า ทั้งสองเทศบาลมีผู้นำชุมชนและประชาชนที่มีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงในส่วนของเทศบาลก็เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล ขณะที่ประเด็นที่แตกต่างกันชัดเจน คือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะมีอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่ได้รับการฝึกอบรมและการให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายในการบริหารงานของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดำเนินการที่แก้ไขปัญหาที่สำคัญของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตคือ การขาด “ไม่รู้” “ไม่กล้า” และ “ไม่สนใจ” อันเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ดี ที่ควรขยายไปสู่การดำเนินการในพื้นที่อื่นๆ เพื่อป้องกันความเปราะบางของการมีส่วนร่วมของประชาชน

คำสำคัญ: กระบวนการปฏิบัติที่ดี/ การตรวจสอบ/ การต่อต้านการทุจริต/ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

* บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของการวิจัยเรื่อง เรื่องบทเรียนการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสด.) กรณีศึกษาเปรียบเทียบเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปีงบประมาณ 2558

** รองศาสตราจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ E-mail : dr.kathanyoo@yahoo.com

*** อาจารย์สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ E-mail : palmy511@gmail.com

The Good Practices in Investigate and Anti-Corruption of Local Administrative Organizations between Kalasin municipality and Buakhao Municipality^{*}

Kathanyoo Kaewhanam^{**}

Phimlikid Kaewhanam^{***}

Abstract

This research aimed to study good practices in investigate and anti-corruption of local administrative organizations between Kalasin municipality and Buakhao municipality. This study is a qualitative research for which information was gathered by means of conducting interviews as in-depth interviews including triangulation of information. The methods of note taking and semi-structured interview as the tools for collecting relevant information, and the collected information from such interviews was utilized to conduct a content analysis. The study results, The good practices in investigate and anti-corruption of local administrative organizations between Kalasin municipality and Buakhao municipality are both similar and different. In a similar part. The two municipalities have community leaders and people who are eager to participate in the investigation and anti-corruption of local government organizations. In addition to the municipalities, it is also open to the public to participate in the administration of the municipality. While the issue is clearly different, Kalasin municipality has volunteered to monitor the administration, which plays an important role in the investigation and anti-corruption of local administrative organizations. Volunteers co-supervise the administration, which is a group of people who are trained and educated about the legal regulations in local administration. This is a process that addresses major issues of participation in the audit. And anti-corruption is the lack of "do not know", "do not dare" and "do not care" is a good process. Should be extended to other areas. To prevent the paralysis of public participation.

Key word: Good Practices Investigation/ Anti-Corruption/ Local Administrative Organizations

^{*} This article is a part of a larger research project, funded by National Research Council of Thailand (NRCT).

^{**} Associate Professor of Public Administration, Kalasin University, E-mail : dr.kathanyoo@yahoo.com

^{***} Lecturer of Public Administration, Kalasin University, E-mail : palmy511@gmail.com

บทนำ

เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ซึ่งมีรูปแบบการมีส่วนร่วมในการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง โดยผ่านอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) ซึ่งเป็นรูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบการบริหารงานภาครัฐ โดยเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้พัฒนาให้มีอาสาสมัครในการเข้ามาตรวจสอบ ถือเป็นแบบอย่างที่ดีในการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในปัจจุบัน ซึ่งเป็นนโยบายของผู้บริหารที่เน้นการบริหารงานแบบธรรมาภิบาล มีความเป็นท้องถิ่นสอดคล้องกับเจตนารมณ์การกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก ในการแก้ปัญหาการทุจริตต้องอาศัยการมีส่วนร่วมและความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ในการสอดส่องตรวจสอบการดำเนินงานของภาครัฐ โดยเฉพาะภาคประชาชนที่มีความสนใจในการปกครองท้องถิ่น ซึ่งถือเป็นพื้นฐานการปกครองในระบอบประชาธิปไตย ภายใต้พื้นฐานว่าคนไทยทุกคนต้องมีส่วนร่วมรับผิดชอบดูแลอนาคต ซึ่งประชาชนจะเข้าไปมีส่วนร่วมโดยเริ่มต้นจากสิทธิการเข้าถึงข้อมูลข่าวสารของราชการก่อน เนื่องจากการทุจริตส่วนหนึ่งเกิดจากการที่ภาครัฐปิดกั้นปิดตาประชาชนไม่ให้รับรู้ข้อมูลข่าวสาร

ดังนั้น การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนจะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ภาครัฐ ทำงานด้วยความโปร่งใส สามารถป้องกันการทุจริตได้ ซึ่งการแก้ปัญหาทุจริตที่สำคัญประการหนึ่ง คือการเฝ้าระวังตรวจสอบการทุจริต การดำเนินงานภาครัฐโดยองค์ความรู้และวิธีการตรวจสอบในเบื้องต้นที่ประชาชนสามารถมองเห็นหรือค้นพบหรือเกี่ยวกับเอกสารตรวจสอบได้โดยง่ายในการจัดซื้อจัดจ้างทั่วไป การเงินการบัญชีและงานก่อสร้าง ซึ่งการจัดซื้อจัดจ้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างสามารถดำเนินการผ่าน กลไกระเบียบกระทรวงมหาดไทย โดยสามารถทำได้โดยให้มีการอบรมคณะกรรมการฯ โดยการฝึกอบรมเพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหน้าที่และระเบียบที่เกี่ยวข้องให้มีคณะกรรมการราคากลางที่เป็นอิสระประจำจังหวัด/อำเภอให้มีคณะกรรมการที่ปรึกษาจังหวัดของพนักงานท้องถิ่น

โดยบทบาทการตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยกระบวนการประชาชนนั้น จึงมีความสำคัญในการที่จะพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีความโปร่งใสและดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งการแต่งตั้งอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) ดังกล่าวได้ดำเนินการมาแล้ว 4 ปี โดยรูปแบบการพัฒนาอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ให้โอกาสประชาชนทุกคนสามารถสมัครเข้ามาเป็นอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงานได้ จากนั้นเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะร่วมมือกับ ป.ป.ช.จังหวัดกาฬสินธุ์ในการจัดฝึกอบรมองค์ความรู้เกี่ยวกับการติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้างให้กับอาสาสมัครตรวจสอบการบริหารงาน เพื่อให้อาสาสมัครมีความรู้ที่จะเข้าไปติดตามตรวจสอบโครงการต่าง ๆ ได้

ซึ่งเทศบาลเมืองบัวขาว เป็นเทศบาลเมืองที่ได้เปลี่ยนแปลงฐานะจากเทศบาลตำบลบัวขาว เป็นเทศบาลเมืองบัวขาว ตามประกาศกระทรวงมหาดไทย เมื่อวันที่ 9 มีนาคม 2555 ซึ่งยังไม่มีการจัดตั้งอาสาสมัครร่วมติดตามตรวจสอบการจัดซื้อจัดจ้าง ดังเช่นเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์แต่ประการใด

จากเหตุผลที่กล่าวมานำไปสู่การศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว เพื่อตอบคำถามว่า กระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นควรเป็นอย่างไร และในพื้นที่ศึกษาทั้ง 2 พื้นที่ มีความแตกต่างกันอย่างไร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการติดตามตรวจสอบการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังได้ไปพูดคุยและปรึกษาหารือเบื้องต้นและขอข้อมูลการติดตามตรวจสอบต่าง ๆ ที่มีแนวโน้มว่าจะใช้เป็นพื้นที่ศึกษา โดยการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชนแบบไม่มีโครงสร้างชัดเจนเพื่อทดสอบหาข้อมูลในการตัดสินใจเบื้องต้น เมื่อภายหลังได้ทำการประมวลข้อมูลต่างๆ ที่น่าสนใจสำหรับที่ใช้เป็นประเด็นสำหรับศึกษาแล้วจึงตัดสินใจเลือกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีตัวอย่างที่ดีในการตรวจสอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้มีการจัดการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน/กรรมการชุมชนและอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน ซึ่งทำให้กระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยได้รับเกียรติบัตรทอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านการป้องกันทุจริต จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2560 – 2562 เป็นรางวัล การันตีกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งถือได้ว่าเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์มีแนวปฏิบัติที่ดี คือมีการแต่งตั้งอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) และเทศบาลเมืองบัวขาว ซึ่งไม่มีอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) เพื่อเป็นกรณีศึกษาตามวัตถุประสงค์

ประชากรเป้าหมายและกรณีศึกษา

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informant) ในการวิจัยครั้งนี้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งผู้ให้ข้อมูลสำคัญออกเป็น 3 กลุ่มหลัก ดังนี้

1. สำนักงาน ป.ป.ช. ประจำจังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sample) สัมภาษณ์ผู้อำนวยการหรือตัวแทน จำนวน 1 คน
2. อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) ในเขตเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ จำนวน 73 คน โดยเป็นผู้ผ่านการอบรมหรือให้ความรู้จาก ป.ป.ช.จังหวัดกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) และใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ (Snowball Sampling) จากนั้นก็สัมภาษณ์ต่อไปเรื่อย ๆ จนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว
3. ประธานชุมชน ผู้นำชุมชน/ประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองบัวขาว จำนวนเขตละ 20 คน รวม 60 คน ผู้วิจัยจะทำการสัมภาษณ์จากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ และใช้การเลือกตัวอย่างแบบลูกโซ่ จากนั้นก็สัมภาษณ์ต่อไปเรื่อย ๆ จนได้ข้อมูลที่อิ่มตัว

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structural Interview) ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างแนวคำถามขึ้นแบบกว้างๆ ที่เป็นคำถามปลายเปิด (Opened Question) บนฐานแนวคิดการติดตามตรวจสอบการดำเนินภาครัฐ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการประมวลผลเบื้องต้นโดยการจำแนกและจัดระบบข้อมูล (Typology and Taxonomy) เป็นการนำข้อมูลที่ได้นำมาจำแนกและจัดหมวดหมู่ออกให้เป็นระบบทำเป็นข้อสรุปย่อย ๆ และเชื่อมโยงแต่ละส่วนเพื่อหาข้อสรุป (Analytic Induction) ซึ่งจะตอบปัญหาการวิจัย เป็นการนำข้อมูลที่ได้มาไปเทียบเคียงหรือเปรียบเทียบ (Constant Comparison) เพื่อหาความเหมือนและความแตกต่างกันที่เกิดขึ้น นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ออกให้เห็นเป็นส่วนๆ (Componential Analysis) นำเอกสารหรือหลักฐานต่างๆมาวิเคราะห์ (Content Analysis) วิเคราะห์สาเหตุและผล (Cause and Effect Analysis) ที่เกิดขึ้นนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์โดยเปลี่ยนมุมมองการวิเคราะห์ไปยังมุมมองอื่น ๆ (Sociology Imaginary) ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความถูกต้องของข้อสรุปอีกครั้งทั้งการตรวจสอบแหล่งข้อมูล การตรวจสอบอคติของตัวนักวิจัยเอง การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า

ผลการศึกษา

จากผลศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว ได้ดังนี้

1. เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์

ในกรณีของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ที่มีอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการปฏิบัติงาน (อสต.) นั้นจะพบกระบวนการร่วมตรวจสอบที่เข้มแข็งซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1.1 ภาคประชาชนทั่วไป

ในกรณีของประชาชนทั่วไปจะพบว่า ประชาชนมีความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาล ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นเรื่องของความทุกข์หรือความเดือดร้อนทั่ว ๆ ไป ในชุมชน โดยนอกจากจะให้วิธีการสื่อสารกับทางเทศบาลโดยวิธีการบอกกล่าวพูดคุยแบบปกติทั่วไปแล้ว ยังมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามาช่วยในการติดต่อสื่อสาร เช่น ผ่านทางโปรแกรม Line หรือผ่านทาง Facebook ที่มีข้อดีในการติดต่อได้รวดเร็ว ทันที และทุกที่ หรือทางเทศบาลได้มีการส่งเสริมให้ประชาชนใช้ช่องทางนี้เป็นอย่างดีด้วยการตอบสนองหรือตอบกลับอย่างรวดเร็ว เรื่องไหนที่สามารถจัดการได้ ก็จะมีการจัดการหรือดำเนินการทันที หรือหากเรื่องไหนที่ยังทำไม่ได้หรืออาจจะต้องใช้เวลาหรือต้องมีกระบวนการในการดำเนินการทางเทศบาลก็จะแจ้งให้ทราบทันที ซึ่งนอกจากเป็นส่วนที่ช่วยให้การทำงานของเทศบาลมีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างทันทั่วทั้งที่แล้ว ยังช่วยในการเสริมสร้างความเข้าใจระหว่างเทศบาลและประชาชน เนื่องจากว่าหากงานส่วนใดที่เทศบาลไม่สามารถดำเนินการให้รวดเร็วตามความคาดหวังของประชาชนแต่ไม่มีการชี้แจงหรือให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ประชาชนแล้ว อาจก่อให้เกิดความไม่เข้าใจกันระหว่างประชาชนกับเทศบาลจนอาจนำไปสู่ความขัดแย้งระหว่างกันได้ และหากเทศบาลไม่ส่งเสริมการใช้ช่องทางนี้โดยการตอบสนองอย่างรวดเร็วแล้ว ประชาชนอาจจะมองว่าวิธีนี้ไม่มีประสิทธิภาพในการสื่อสารและส่งผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการทำงานของเทศบาลอย่างที่ควรจะเป็นแล้ว ประชาชนอาจจะไม่สนใจในการใช้วิธีการนี้และเลิกแสดงความสนใจกับวิธีการนี้จนทำให้สูญเสียประโยชน์ที่จะได้รับจากวิธีการนี้รวมถึงวิธีการอื่น ๆ ในทำนองเดียวกัน

โดยสรุปแล้วจากผลการศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้น นอกจากความสนใจและความกระตือรือร้นของประชาชนแล้ว เรายังได้พบการช่องทางในการติดต่อสื่อสารที่จะใช้ในการตรวจสอบการทำงาน รวมถึงมีโอกาสที่ใช้ในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ ในกรณีที่มีเหตุการณ์ดังกล่าวเกิดขึ้น

1.2 ภาคผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน

จากผลการศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้น จะพบว่า ผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้มีบทบาทสำคัญในการทำงานร่วมกับเทศบาลในกระบวนการต่าง ๆ เป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นในการตรวจสอบการทำงานในประเด็นต่าง ๆ และที่สำคัญซึ่งเป็นจุดเด่นที่ส่วนหนึ่งเกิดมาจากการส่งเสริมของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ นั่นก็คือ การอบรมหรือการให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบต่าง ๆ ในการตรวจสอบการทำงานหรือการบริหารงานของเทศบาล ซึ่งในส่วนนี้ถือเป็นจุดแข็งหรือเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่เทศบาลให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าของการตรวจสอบจากภาคประชาชนควรจะทำให้มีความสำคัญหรือนำไปเป็นแบบอย่างในการส่งเสริมให้เกิดขึ้นในท้องถิ่นของตน นั่นก็คือเรื่องของให้ความรู้แก่ประชาชนในเรื่องของการให้ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับงานและการตรวจสอบของภาคประชาชน ซึ่งผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนมักจะมีสามารถในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้นำทางความคิดและผู้เป็นแบบอย่างในชุมชนที่เป็นตัวช่วยในการกระตุ้นหรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ประชาชนในชุมชน

1.3 อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.)

อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) ในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ถือได้ว่าเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งนอกจากหลักการของการเป็นกลุ่มที่ได้รับบทบาทในการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบโครงการพัฒนาต่างๆ ของเทศบาลที่ลงสู่ชุมชนที่มีประชาชนจากทุกภาคส่วน เพื่อให้มีความโปร่งใสเป็นที่น่าเชื่อถือและศรัทธาของประชาชน เข้ามาทำงานร่วมกับเทศบาล ทำให้กิจกรรมและโครงการต่าง ๆ ประชาชนมีความรู้สึกเป็นเจ้าของแล้ว ในกรณีของการทำงานจริงนั้นจากการที่ผู้ที่จะเข้ามาเป็นอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีจิตอาสาที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาล ถือได้ว่าเป็นผู้ที่มีสำนึกความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย สำนึกถึงหน้าที่ของความเป็นพลเมืองเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมทางการเมือง ซึ่งถือเป็นปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งในกรณีของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะเห็นได้จากการมีความกระตือรือร้นในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานของเทศบาลในบทบาทของประชาชนทั่วไปที่กล่าวมาแล้วข้างต้นแล้ว อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ยังได้รับบทบาทหรือการส่งเสริมจากเทศบาลให้เข้ามามีส่วนร่วมกับการบริหารงานเทศบาล และที่สำคัญที่สุดก็คืออาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานยังได้รับการอบรมหรือการให้ความรู้โดยมีการเชิญ ป.ป.ช. มาให้ความรู้เกี่ยวกับกลไกในภาครัฐ และวิธีการตรวจสอบกลไกต่าง ๆ ซึ่งเป็นสิ่งที่ช่วยให้อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานมีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการและการตรวจสอบการทำงานของเทศบาล โดยเฉพาะในการกระบวนการจัดซื้อ-จัดจ้างที่ถือว่าเป็นช่องทางในการทุจริตมากที่สุดกระบวนการหนึ่ง ซึ่งหากมีตรวจสอบอย่างเข้มข้นในกระบวนการนี้โดยเฉพาะจากภาคประชาชน

ที่มีความรู้ หรือในกรณี คือ อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน ย่อมจะทำให้สามารถต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี

ทั้งนี้ จากปัญหาของการไม่มีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าไปตรวจสอบหรือต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีสาเหตุมาจาก “3 ไม่” นั่นคือ “ไม่รู้ ไม่กล้า และไม่สนใจ” โดยความ “ไม่รู้” มักจะเกิดจากการที่ประชาชนไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมาย หรือระเบียบต่าง ๆ เกี่ยวกับการทำงานของภาครัฐ และนำไปสู่ความ “ไม่กล้า” ที่จะตรวจสอบ จนในที่สุดนำไปสู่ “ความไม่สนใจ” จนอาจจะเรียกได้กว่า “ความเป็นอัมพาต” ของการตรวจสอบจากภาคประชาชน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า “อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน” (อสต.) เป็นตัวอย่างหรือเป็นกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการที่เป็นบุคคลหรือประชาชนที่มีความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานหรือการบริหารของเทศบาลอยู่ในตัวอยู่แล้ว จากแต่เดิมอาจจะไม่มีความกล้าเพราะความไม่รู้เกี่ยวกับกฎหมายหรือระเบียบหรือสิทธิในการเข้ามาตรวจสอบ จนได้รับการฝึกอบรมและการให้ความรู้ ซึ่งทำให้อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารมีคุณลักษณะที่สามารถเอาชนะอุปสรรคจาก “3 ไม่” ที่กล่าวมาข้างต้นได้ ซึ่งหากประชาชนทุกคนในชุมชนนี้ และสามารถขยายไปยังชุมชนอื่น ๆ ได้ก็จะสามารถคาดหวังถึงกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่จะเกิดขึ้นในทุกพื้นที่ได้

1.4 บทบาทของเทศบาล

จากการที่ได้กล่าวถึงกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในส่วนของภาคประชาชน ทั้งที่เป็นประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน และอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.) นั้น ในกรณีศึกษาของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์นั้น ถือว่าบทบาทของเทศบาลก็เป็นองค์ประกอบหนึ่งของกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จากการที่เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการบริหารงานและการดำเนินกิจกรรมและโครงการพัฒนาต่าง ๆ ทั้งในส่วนของประชาชนทั่วไป ผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน และอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน ซึ่งหากเทศบาลไม่เปิดโอกาสและมอบหมายบทบาทในการตรวจสอบอย่างเป็นรูปธรรมให้แล้วก็ยังถือว่าเป็นเรื่องที่ยากลำบากสำหรับประชาชนในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ และมีส่วนร่วมในกระบวนการเหมือนอย่างทีอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานในเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์สามารถทำได้ และที่สำคัญที่สุดก็คือ การที่เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ได้มีการจัดการฝึกอบรมและให้ความรู้แก่ผู้นำชุมชน/กรรมการชุมชน และอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหาร ซึ่งทำให้กระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้รับเกียรติบัตรทอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้นแบบด้านการป้องกันทุจริต จากสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามทุจริตแห่งชาติ ประจำปีงบประมาณ 2560 – 2562 เป็นรางวัลการันตีกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

2. เทศบาลเมืองบัวขาว

ในกรณีของเทศบาลเมืองบัวขาวที่ไม่มีอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (ไม่มี อสต.) นั้นจะพบกระบวนการร่วมตรวจสอบการบริหารงาน ซึ่งสามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 ภาคประชาชนทั่วไป

บทบาทของประชาชนทั่วไปในกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบัวขาวนั้น ประชาชนได้มีการตรวจสอบและติดตามโครงการที่เทศบาลได้ก่อสร้างหรือดำเนินการ โดยเฉพาะโครงการที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบในกับชุมชน และมีส่วนร่วมในโครงการทุกโครงการของเทศบาล

2.2 ภาคผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชน

ในกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นของเทศบาลเมืองบัวขาวนั้น ผู้นำชุมชนและกรรมการชุมชนถือว่าเป็นกลุ่มที่มีบทบาทสำคัญอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นกรรมการในการตรวจรับ กรรมการจัดซื้อจัดจ้าง และเป็นผู้ที่ตรวจสอบการบริหารงานของเทศบาลเมืองบัวขาว รวมถึงเป็นผู้ที่เป็นตัวกลางประสานงานระหว่างเทศบาลกับประชาชน รับเรื่องราวความทุกข์ยาก และข้อเสนอด่าง ๆ จากประชาชนไปยังเทศบาล และที่สำคัญก็คือ เป็นผู้ที่ยกย่องกระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนในการดำเนินการตรวจสอบโครงการแผนงานต่าง ๆ ของเทศบาลดำเนินการ

2.3 บทบาทของเทศบาล

บทบาทของเทศบาลบัวขาวในกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะเห็นได้จากการที่เทศบาลบัวขาวได้ดำเนินการตามระเบียบที่ได้วางกำหนดเอาไว้และที่สำคัญก็คือ ได้เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบกระบวนการบริหารงาน ไม่ว่าจะเป็นการจัดซื้อจัดจ้าง หรือแผนงานโครงการต่าง ๆ

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว

เทศบาล ประเด็น เปรียบเทียบ	เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์	เทศบาลเมืองบัวขาว
1.ภาคประชาชนทั่วไป	มีความตื่นตัวและกระตือรือร้นในการตรวจสอบการทำงานเทศบาล มีการสื่อสารผ่าน Line , Facebook.ในการทำงานร่วมกัน	มีส่วนร่วมในการตรวจสอบเฉพาะโครงการที่เกิดขึ้นและส่งผลกระทบในชุมชน และมีส่วนร่วมในโครงการทุกโครงการของเทศบาล
2.ภาคผู้นำชุมชน/กรรมการชุมชน	ทำงานร่วมกับเทศบาลทุกขั้นตอน ได้รับการอบรมหรือให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ ในการตรวจสอบการทำงานหรือ	ผู้นำชุมชนมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบเทศบาล เป็นผู้ประสานงานระหว่างเทศบาลกับชุมชน เป็นผู้กระตุ้นให้สมาชิกในชุมชนร่วมตรวจสอบ

	บริหารงานของเทศบาล และ สามารถนำความรู้ไปถ่ายทอดสู่ ประชาชน	โครงการและแผนงานต่างๆ ของเทศบาล
3.อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการ บริหารงาน (อสต.)	การมีอาสาสมัครร่วมตรวจสอบ การบริหารงาน (อสต.) ถือเป็น แนวปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบ และต่อต้านการทุจริตในองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งใน จังหวัดกาฬสินธุ์มีเพียงเทศบาล กาฬสินธุ์ที่มี อสต. ผู้ที่มาเป็น อสต. ถือว่ามีสำนึกความเป็น พลเมืองในระบอบ ประชาธิปไตย อสต. ได้ผ่านการ อบรม จาก ป.ป.ช. มาให้ความรู้ เรื่องเกี่ยวกับกลโกงในภาครัฐ และวิธีการตรวจสอบกลโกง ต่างๆ ทำให้ อสต. มีความรู้ ความเข้าใจและสามารถนำไป ปฏิบัติได้จริง	เทศบาลเมืองบัวขาวไม่มี อาสาสมัครร่วมตรวจสอบการ บริหารงาน (อสต.)
4.บทบาทของเทศบาล	เทศบาลเปิดโอกาสให้ประชาชน ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมใน การตรวจสอบการบริหารงาน และการดำเนินกิจกรรมและ โครงการพัฒนาต่างๆ	เทศบาลได้ดำเนินการตาม ระเบียบเป็นสำคัญและได้เปิด โอกาสให้ประชาชนทุกภาคส่วน เข้ามามีส่วนร่วมในการ ตรวจสอบการบริหารงานและ การดำเนินกิจกรรมและ โครงการพัฒนาต่างๆ

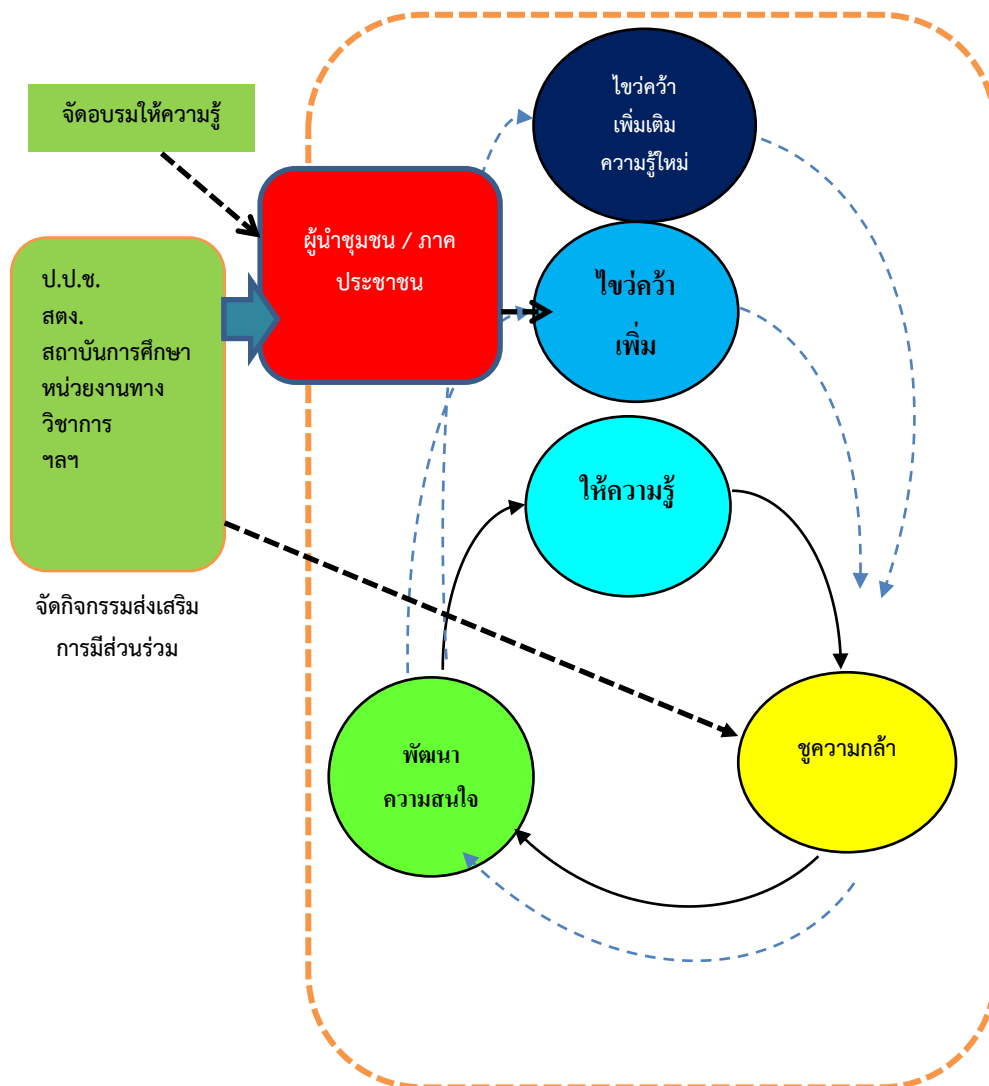
ที่มา : กัตัญญุ แก้วหานามและพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม (2560)

สรุปและอภิปรายผลการศึกษา

สรุปกระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาวจะมีทั้งส่วนที่คล้ายคลึงกันและส่วนที่แตกต่างกัน โดยในส่วนที่คล้ายคลึงกันนั้น จะพบว่า ทั้งสองเทศบาลมีผู้นำชุมชนและประชาชนทั่วไปที่มีความกระตือรือร้นในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงในส่วนของเทศบาลก็เปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารงานของเทศบาล ขณะที่ประเด็นที่แตกต่างกันชัดเจน คือ เทศบาลเมืองกาฬสินธุ์จะมีอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานซึ่งมีบทบาทสำคัญในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงานซึ่งเป็นกลุ่มประชาชนที่ได้รับการ

ฝึกอบรมและการให้ความรู้เกี่ยวกับระเบียบกฎหมายในการบริหารงานของท้องถิ่น ซึ่งเป็นการดำเนินการที่แก้ไขปัญหาที่สำคัญของการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบและต่อต้านทุจริตคือ การ “ไม่รู้” “ไม่กล้า” และ “ไม่สนใจ” อันเป็นแนวปฏิบัติที่ดีที่ควรขยายไปสู่การดำเนินการในพื้นที่อื่นๆ เพื่อป้องกันความเป็นอัมพาตของการมีส่วนร่วมของประชาชน ผู้วิจัยขอแสดงเป็นแผนภาพ ดังนี้

ภาพที่ 1 วงจรการส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาคประชาชน

ที่มา : กตัญญู แก้วหานามและพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม (2560)

ตามแผนภาพวงจรการส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยภาคประชาชนดังกล่าวถือ เป็นการแสดงให้เห็นถึงแนวทางในการเสริมสร้างมีส่วนร่วมของประชาชนในการเข้าไปตรวจสอบการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งปัญหาที่ได้กล่าวไปก่อนหน้านี้ที่มักจะเริ่มต้นจากการที่ประชาชนไม่มีความรู้ทั้งในเรื่องของข้อกฎหมาย ระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานของเทศบาล ความไม่รู้เกี่ยวกับเนื้อหาสาระที่เกี่ยวข้องกับงาน โดยเฉพาะในทางเทคนิค

นอกจากนี้ประชาชนยังไม่มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ให้โอกาสแก่ประชาชนในการที่จะสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงาน ซึ่งในประเด็นที่เป็นที่น่าสังเกตว่าประชาชนที่ให้ข้อมูลไม่ได้มีการกล่าวถึง ความรู้เกี่ยวกับข้อกฎหมายที่ให้อำนาจประชาชนในการมีสิทธิเข้าไปตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งแนวทางในการแก้ปัญหาในประเด็นนี้ ดังที่เราเห็นได้จากในกรณีของ อสต. ของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ นั้น คือการที่มีการให้ความรู้แก่ประชาชนโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ (ป.ป.ช.) หรือสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดิน (สตง.๗ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทในการดำเนินการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และองค์กรภาครัฐอื่น ๆ โดยตรง องค์กรเหล่านี้จึงสามารถที่จะเข้ามาช่วยในการแก้ปัญหาคือความรู้ของประชาชนได้ โดยการเข้ามาให้การอบรม ให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำงานของเทศบาล และความรู้เกี่ยวกับประเด็นด้านการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงกฎระเบียบต่าง ๆ นอกจากองค์กรข้างต้นแล้ว ยังมีอีกหลายองค์กรที่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมในการให้ความรู้แก่ประชาชนในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้ นั่นคือ หน่วยงานในพื้นที่ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานราชการต่าง ๆ หรือแม้กระทั่งสถาบันการศึกษาที่อยู่ในพื้นที่ ซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีความใกล้ชิดและเข้าใจถึงปัญหาของพื้นที่ได้เป็นอย่างดี และสามารถที่จะใช้ทรัพยากรที่มีในการจัดให้ความรู้แก่ประชาชนได้อย่างสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่

ซึ่งเมื่อมีการให้ความรู้แก่ประชาชนในด้านต่าง ๆ แล้วนั้นอาจจะสามารถที่เชื่อมโยงหรือส่งผลในการแก้ปัญหาเรื่องของการไม่กล้าของประชาชน ในกระบวนการนี้อาจจะเรียกได้ว่าต้องมีการ “ชูความกล้า” ของประชาชนในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการตรวจสอบติดตามการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น การชูความกล้าในที่นี้จำเป็นที่จะต้องมีการฝึกฝนหรือทำซ้ำ ๆ จนเกิดเป็นทักษะความเชี่ยวชาญในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หลังจากที่ประชาชนมีความรู้แล้วจะต้องรู้ว่าจะต้องมีการดำเนินการอย่างไรเมื่อพบเห็นปัญหาในการบริหารของท้องถิ่น ต้องให้ประชาชนมีความคุ้นเคยกับการทำหน้าที่ในกระบวนการตรวจสอบโดยภาคประชาชน ทำให้ประชาชนตระหนักว่าประชาชนมีความสามารถที่จะทำอะไรได้บ้าง ไม่ให้ประชาชนมองตนเองว่าเป็นเพียงผู้ที่รอรับบริการเพียงเท่านั้น แต่ต้องกล้าที่ตรวจสอบ กล้าที่คัดค้านหรือแสดงความไม่เห็นด้วยเมื่อองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีการดำเนินการอย่างไม่ถูกต้องตามกฎหมาย หรือไม่ปฏิบัติตามที่วางแผน หรือรับปากกับประชาชนเอาไว้ โดยกลไกในส่วนนี้จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการส่งเสริมความกล้าให้เกิดขึ้นจากภายในตัวประชาชนและภายในตัวชุมชนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ในขั้นต้นนั้นอาจจะต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานภายนอกในการเข้ามาช่วยในส่งเสริมหรือเพิ่มความกล้าของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น ป.ป.ช. หรือ สตง. หรือ สถาบันการศึกษาในพื้นที่ ที่นอกจากจะเข้ามาให้ความรู้แก่ประชาชนแล้ว ยังอาจจะสามารถจัดกิจกรรมในการส่งเสริมความคุ้นเคยหรือสร้างลักษณะนิสัยในการช่วยกันสอดส่องดูแลการทำงานของหน่วยงานที่ดูแลพื้นที่ให้เป็นไปตามความต้องการประชาชนในพื้นที่ และมีความไวต่อความผิดปกติที่เกิดขึ้นในชุมชนที่มาจากการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นหรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เข้ามาเกี่ยวข้องกับชีวิตและความเป็นอยู่ของชุมชน ซึ่งกระบวนการนี้เป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาในฝึกฝนปลูกฝัง หากเริ่มต้นช้าผลที่เกิดขึ้นก็อาจจะช้าตามไปด้วย

ประเด็นต่อมาในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นั่นคือ ชั้นของ “การพัฒนาความสนใจ” ในประเด็นของความสนใจในการเข้ามาตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นจะพบว่า ประชาชนที่มีแนวโน้มให้ความสนใจกับการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น ส่วนใหญ่จะเป็นผู้นำชุมชน กรรมการชุมชนที่มีหน้าที่โดยตรงในการเป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชนในการเข้ามาทำงานร่วมกับเทศบาล ที่เป็นตัวกลางระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในชุมชน ซึ่งหากมองตามกระบวนการที่ได้นำเสนอข้างต้นนั้น จะพบว่ากลุ่มนี้มีโอกาสที่จะได้รับความรู้เกี่ยวกับการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั้งที่มาจากทำให้ความรู้ของเทศบาล หรือการได้รับความรู้จากการเข้าไปอบรมกับ ป.ป.ช. และ สตง. ในฐานะที่เป็น อสต. และมีความกล้าในการที่จะแสดงความคิดเห็นหรือคัดค้านทางตักจากความคุ้นเคยในการทำงานตำแหน่งนี้ ซึ่งส่วนหนึ่งมีทุนเดิมจากความสนใจในการบริหารอยู่แล้วจึงได้เข้ามารับหน้าที่เป็นตัวแทนของประชาชนในชุมชน และยังแสดงบทบาทมากขึ้นเมื่อมีความรู้ และบทบาทในฐานะที่เป็น อสต. ขณะที่ประชาชนทั่วไปนั้น ในกรณีของการอาสาสมัคร อสต. ก็เป็นตัวที่สะท้อนถึงความสนใจในการเข้ามาตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีผลกระทบต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของคนในชุมชนอยู่แล้ว ดังที่ได้นำเสนอในประเด็นของแรงจูงใจหรือสาเหตุที่เข้ามาร่วมในการเป็น อสต. แต่ขณะที่ประชาชนทั่วไปส่วนอื่น ๆ นั้นอาจมีความสนใจเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับบ้านเรือนของตนเอง หรือในชุมชนของตนเองเท่านั้น แต่เมื่อเกี่ยวข้องกับชุมชนโดยรวมอาจจะยังมีน้อย และสาเหตุอีกประการหนึ่งที่มีอาจจะแสดงความสนใจออกมาน้อย ก็เนื่องมาจากสาเหตุสองประการที่กล่าวไปข้างต้น ที่ไม่มีความรู้ในการตรวจสอบการทำงานของท้องถิ่น จึงไม่มีความกล้าที่จะออกมาตรวจสอบ หรืออีกส่วนหนึ่งคือเห็นว่าตัวเองไม่มีความรู้ จึงปล่อยให้หน้าที่ของประชาชนคนอื่น ๆ ที่มีความรู้เข้าไปทำหน้าที่แทนตัวเอง ในกระบวนการของการพัฒนาความสนใจนี้ เป็นกระบวนการของการกระตุ้นหรือเพิ่มโอกาสที่จะให้ประชาชนแสดงความสนใจออกมาอย่างเป็นรูปธรรมมากขึ้น และเป็นกระบวนการที่มีโอกาสพัฒนาขึ้นมาได้ หากผ่านสองกระบวนการก่อนหน้านี้ คือ กระบวนการให้ความรู้ และชูความกล้าเพื่อที่จะนำไปสู่การแสดงออกซึ่งความสนใจในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามแนวทางของการมีส่วนร่วม

อย่างไรก็ตาม กระบวนการที่กล่าวมาทั้งสามกระบวนการนั้น ไม่ควรที่จะดำเนินการเพียงรอบเดียวหรือกลุ่มเดียว แต่จะต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องเป็นวงจรที่มีก่อให้เกิดการขยายตัวออกไปมากขึ้น ในกรณีของคนกลุ่มเดิมที่ได้รับการให้ความรู้ เชิดชูหรือฝึกฝนความกล้าในการทำงานหน้าที่ตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจนได้พัฒนาความสนใจจนกลายเป็นสิ่งที่ปกติแล้ว คนกลุ่มเดิมเหล่านี้ก็จะมีโอกาสที่จะไขว่คว้าหาความรู้เพิ่มเติมในการเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เช่น เมื่อมีการออกกฎระเบียบใหม่ ๆ ในการบังคับใช้กับการกำหนดการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือความรู้เชิงสาระในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับท้องถิ่น เช่น วิธีการทำงาน ใหม่ ๆ ที่จะส่งเสริมให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งจะเพิ่มความเข้มข้นในการเข้ามามีส่วนร่วมของประชาชนกลุ่มเดิมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ไม่เพียงคนกลุ่มเดิมเท่านั้นที่ควรส่งเสริมให้ผ่านกระบวนการนี้ แต่ยังคงต้องขยายออกไปสู่คนกลุ่มใหม่ ๆ ในชุมชน เช่น จากคนเดิมที่คนบางกลุ่มไม่มีบทบาทหรือไม่ได้แสดงออกอย่างเป็น

รูปธรรมในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งในกรณีนี้อยู่ภายใต้สมมติฐานที่ว่า คงไม่มีใครที่จะไม่ให้ความสนใจกับการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ดูแลความเป็นอยู่ในพื้นที่ที่คนคนนั้นอยู่ แต่จะแสดงออกมาน้อยแตกต่างกันไป และคนกลุ่มนี้เองที่จะต้องพยายามส่งเสริมให้ผ่านกระบวนการของการให้ความรู้ในเรื่องของการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อที่จะคนกลุ่มนี้จะได้มีความกล้ามากขึ้นในการที่จะเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการตรวจสอบ อาจจะเริ่มต้นด้วยการกระทำหรือแสดงออก เช่น การแสดงความคิดเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยอย่างมีเหตุผล ซึ่งเมื่อเป็นเช่นนี้สามารถที่จะนำไปสู่การพัฒนาความสนใจของคนกลุ่มใหม่ในการเข้ามามีส่วนร่วม และจากนั้นสามารถนำไปสู่การพยายามแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ส่งผลต่อชีวิตและความเป็นอยู่ของตนเองและของชุมชนในภาพรวมต่อไป

ดังนั้น ในการเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชนในการตรวจสอบการทำงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้น จากบทเรียนของเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์ และเทศบาลเมืองบัวขวนั้น แสดงให้เห็นว่าจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องผ่านกระบวนการของการให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและมีความกล้าในการเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วม จนนำไปสู่การพัฒนาความสนใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยองค์กรต้องให้โอกาสและติดต่อประสานงานอย่างต่อเนื่องอีกทั้งทุกคนต้องมีความนิยมจิตอาสา

ในท้ายที่สุดนี้ การที่จะขจัดความไม่รู้ ไม่กล้า ไม่สนใจ ออกไปได้ ซึ่งจะต้องมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการตรวจสอบภาคประชาชน โดยเริ่มจากประชาชน ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย เฉกเช่นประเทศที่พัฒนาแล้ว ตามที่ได้ทบทวนเอกสารรูปแบบการตรวจสอบโดยภาคประชาชนของต่างประเทศ ไม่ว่าจะเป็นเยอรมัน สหราชอาณาจักร ญี่ปุ่นและนิวซีแลนด์ แต่เป็นที่น่าสังเกตว่ากระบวนการตรวจสอบโดยส่วนใหญ่จะมีได้ถูกระบุไว้โดยตรง แต่จะเป็นการรับรองสิทธิของประชาชน โดยเฉพาะผู้มีสิทธิเลือกตั้งว่ามีสิทธิอย่างไรบ้าง ในการมีส่วนร่วมในการบริหารท้องถิ่น กล่าวอีกอย่างหนึ่งคือ เป็นการกระตุ้นให้ประชาชนรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง มากกว่าการกำหนดเป็นกระบวนการหรือการบังคับว่าเป็นหน้าที่ที่จะต้องทำอะไร

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

จากการศึกษากระบวนการปฏิบัติที่ดีในการตรวจสอบและต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระหว่างเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว สามารถสรุปข้อเสนอแนะจากการวิจัย ได้ดังนี้

1. รัฐต้องให้ความรู้ เพื่อให้ประชาชนเข้าใจและมีความกล้าในการเข้ามามีบทบาทในการมีส่วนร่วม จนนำไปสู่การพัฒนาความสนใจในการมีส่วนร่วม ซึ่งจะต้องมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องทั้งในเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ โดยองค์กรต้องให้โอกาสและติดต่อประสานงานอย่างต่อเนื่องอีกทั้งทุกคนต้องมีความนิยมจิตอาสา
2. รัฐต้องมีการเสริมสร้างความเข้มแข็งของการตรวจสอบภาคประชาชน โดยเริ่มจากประชาชน ในฐานะเจ้าของอำนาจอธิปไตย
3. รัฐต้องกระตุ้นให้ประชาชนรับผิดชอบต่อสิ่งที่เกิดขึ้นในชุมชนท้องถิ่นของตนเอง มากกว่าการกำหนดเป็นกระบวนการหรือการบังคับว่าเป็นหน้าที่

บรรณานุกรม

- กัตัญญุ แก้วหานามและพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2558). *รูปแบบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการติดตามตรวจสอบ การดำเนินงานขององค์กรปกครองท้องถิ่นในจังหวัดกาฬสินธุ์.วารสารการบริหารปกครอง (เดิมชื่อวารสารรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์). ปีที่ 4 ฉบับที่ 2 (กรกฎาคม – ธันวาคม 2558) หน้า 82-98. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.*
- กัตัญญุ แก้วหานาม และพิมพ์ลิขิต แก้วหานาม. (2560). *รายงานการวิจัยบทเรียนการต่อต้านการทุจริตขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจากอาสาสมัครร่วมตรวจสอบการบริหารงาน (อสต.):กรณีศึกษา เปรียบเทียบเทศบาลเมืองกาฬสินธุ์กับเทศบาลเมืองบัวขาว. ปีงบประมาณ 2558 ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ. (2557). ชุดความรู้การเฝ้าระวังการทุจริตของหน่วยงานภาครัฐ ชุดที่ 1 ปี พุทธศักราช 2557,พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : บริษัทศรีอนันต์การพิมพ์ จำกัด.*
- Rod Hague, Martin Harrop, and Shaun Breslin. (1992). *Comparative government and politics: An introduction. 3rd (ed.). London: Macmillan.*